

Cosmin CIOTLOȘ

*Anton Pann*

Până când nu te iubeam

POLIROM  
2024

## Cuprins

Capitolul I. Variabile mici .....	5
Capitolul II. Finul Pepei .....	15
Capitolul III. Însemnări zilnice .....	27
Capitolul IV. O conferență .....	38
Capitolul V. Cronică de familie .....	66
Capitolul VI. Și așa mai departe .....	73
Capitolul VII. <i>Eine kleine Nachtmusik</i> .....	90
Capitolul VIII. Foc palid .....	103
Capitolul IX. Al doilea glas .....	120
Capitolul X. Maeștrii cântăreți .....	148
Capitolul XI. <i>Sic cogito</i> .....	159
Capitolul XII. Lângă drum, pe loc stâncos, între spini .....	168
<i>Epilog (cu bibliografie)</i> .....	181

ale lui și numai cu-ale lui, Ștefan îl așeză mașinal pe dușumea, aproape de gleznă.

— *Până când nu te iubeam*, zise, o știți, se-aude și azi la răspântii, unde începe un chef cu lăutari nu-i nici o speranță să nu se-audă. Și mai ales când jalea și aburii-s în toi, atunci parcă mai abilitir își iau toți tâmplele-n palme și îngână. La capătul străzii pe care locuiesc...

— Dar parcă doar acolo? Am dat de melodie și-n Călărași, și printre dealurile Vrancei, puțin schimbată, cum i-a tunat fiecăruia, dar se cântă peste tot, nici *Trăiască regele* nu-l știu câți o-ngână pe asta, ce ți-e și cu succesul?, se-amuză Spiru la gândul că, dac-ar fi să fie, s-ar procopsi țara cu un imn de mai mare plânsul.

Se juca, sub cremenea lui universitară îi plăcea să se răsfețe în fel și chip, iar acasă devenea uneori cu totul altul decât algebristul riguros de la catedră. Săltă brusc, cu aer marțial, ca un copil dându-se în spectacol în fața musafirilor, bătut repede ceva ce semăna a pas de defilare, își dădu singur ton de marș, și-ncepu, în râsetele Anei, un „Până când nu te iubeam,/ Unde mă culcam, dormeam.// Acum de când te iubesc,/ Nu poci să mă odihnesc.// Răpui, mă sfârșesc de dor,/ Fără niciun ajutor./ Arz, mă frig în mare foc,/ N-am astâmpăr la un loc.// Suflet nu mi-a mai rămas...”.

Și-n răsese, cum altfel, Ana se-așeză la pian și preluă linia, prinzând-o delicat între degete cum culegi un obiect căzut în noroi, un inel, de exemplu, și-l ștergi întâi, apoi îl clătești cu grijă, și-n atingerea ei, carghioslâcul lui Haret începu să lucească a melancolie de vals, înălțată dintre țesături greoaie a căror apăsare o păstrează totuși, dar o deșiră tandru și-o contrazice liniștitor. Fără vreun cuvânt, numai armonie, și aceea despovărată de trupuri, împrăștiată pe deasupra numelor și nașterilor și locurilor și vremii, lăsând-o undeva în urmă și pe uitata Parascheviță, și pe mătăhălosul Pann, niște oameni și ei, atât de puțin. Ștefan asculta aproape nemișcat, în picioare, cu țigara aprinsă între buze, cu ochii-n podea, întunecați și ei în întunericul pe care draperiile, trase, abia reușeau să-l ascundă, tot mai adânc, pe măsură ce melodia se-ndepărta de aceea pe care-o știau și mahalagiii, și copiii lor, trimiși de mame să-i aducă acasă după lăsarea serii. Și-ntr-adevăr, Ana trecea sunetul parcă dintr-o lume-n alta, deschizând cer după cer. Se opri, sub privirile drepte ale lui Spiru, care, de pe sofa, își adunase în brațe genunchii la piept.

— Vedeți, domnule Valentineanu?

I se adresă din nou așa, nu știa nici ea de ce, doar era prietenul soțului ei, ar fi putut trece

peste formalități și, oricum, se convinsese că nu era nimic scrobit în ființa lui, nici măcar cămașa, lărgită sub lavalieră. „Ștefan“ i se părea însă prea mult, impunea numele ăsta, ca o călcătură puternică, de om venit de departe, călătorit dinspre sud, de undeva, peste pământuri. Poate dacă l-ar fi chemat altfel, Mihai sau Ioan sau George, chiar pronunțat franțuzește, Georges, i s-ar fi părut mai la-ndemână, dar așa, Ștefan, „Stephanos“, o ținea în loc.

— Vedeți, așadar? Am cântat, oare, din Pann? Poate. În parte, desigur, în anumite părți. Dar după ce? După notațiile lui psaltice? De unde să le fi știut? Nu le am, n-am avut nici partitură. Din memorie a fost totul din... cum spui tu, Spiru, din...

Și-aici făcu o pauză scurtă și adăugă, cu un ton puțin scăzut, nu îngroșat, doar mai serios, căci găsea că n-ar fi putut rosti cuvântul în alt fel:

— ...din imponderabile. O simplă încercare de a le pune laolaltă. Cu multe adaosuri, ați sesizat, cu belșuguri, domnule Valentineanu. De bună seamă, ceva din ce-ați auzit dumneavoastră adineauri i-a răsunit și lui Anton Pann, dar ce anume, ne va rămâne de fapt pentru totdeauna străin. Ca și lui...

— Căci e muzică, da, înțeleg, se dezmoști Ștefan, articulându-și lent, din ce în ce mai lent, vorbele.

În gura altuia, ele ar fi sunat amabil și neutru, ca o amânare, cel mult, dar nu, lui îi veneau firesc și asta se vedea cel mai bine în privire, alertă, energică, de gonaci.

— E muzică, întocmai. Când o trăim, ca adineauri, suntem cu totul ai ei, nu vi se pare? Câteva minute, câteva ore poate îi aparținem, noi, aici, printre atâtea trebi și probleme...

— Pe când Pann, da, da, da, da, da..., lungi Valentineanu, tot mai mici, silabele.

— Pann îi era devotat, îi era întreg, o cunoștea pe dinăuntru cum își cunosc animalele vizuina. Cum să spun, trăia în sunete, compunea încontinuu, dacă am înțeles bine de la domnul Teodorescu. Mă și gândeam, ascultându-l, deși pe dumneavoastră, știu, v-a înfuriat...

Ștefan își mușcă, rușinat, colțul buzei, se enervase, într-adevăr, și, nu era prima dată doar, asta-l făcuse să-i scape, iată, detalii pe care tactul Anei le-mbrățișase atât de curat, în limpezimea lor de care, da, bineînțeles, ar fi trebuit să țină și el seama. Mersese însă la Ateneu ca la un duel, sau mai degrabă ca-ntr-o misiune în care inamicul trebuia exterminat, *adeo fines eius vastare*, auzise asta demult, de la un camarad sârb, un ciudat despre care nimeni nu putea spune cum ajunsese acolo, sub cerurile în flăcări dinspre ecuator, dar

la urma urmelor era la rândul lui un ciudat. *Vastare*, da, numai că nu cu Teodorescu avea el ce-avea, nici vorbă, stătuse degeaba cu ochii pe greșelile lui, când de fapt Pann...

— ...mă gândeam... Cânta în biserică, dar cânta și pentru sine, și pentru ibovnice, câte-or fi fost, și în grădini, a scris și imnuri, nu-i așa, s-a-ntristat și s-a avântat, a mințit în numele Domnului și a-ncercat să-și spună, măcar lui, în singurătate, câteva adevăruri. A ascultat preoți găngavi la Chișinău și a-nvățat la București, aici, cum să transcrie, apoi s-a străduit să uite totul...

„Cum uită poeții arabi, cum se uită prin caznă și deprindere acolo, între nisipuri“, îi trecu prin minte în timp ce-o asculta, ținând pasul cu spusese ei, pe Ana.

— ...și poate cuvintele însele erau niște sunete pentru el, înfolfite, așa, de iarnă, se veseli doamna Haret dintr-odată. Poate că nu i se păreau ale lui Ienăchiță, le-auzea altfel, pur și simplu...

Ar fi vrut s-o corecteze, „Alecule, ale lui Alecu“, dar i se păru fără rost, spusese bine, de fapt, n-avea importanță că era unul sau celălalt, cum n-avusese nici Teodorescu, la conferință, totul era despre Pann, în fond, trebuia, oricum, să fie despre el, și Valentineanu își reproșă din nou mica lui vanitate de... De căutător, așa-i venea să-și spună, ce

altceva era? Arhivar nu se simțea, în tot cazul, nici după atâtea luni, deși își urma în bună regulă programul de la Academie, și, în liniște, fără efuziuni, îi câștigase pe cei de-acolo, care începuseră să-l respecte, iar unii, de felul lui Hodoș, chiar să-l prețuiască sincer, cu subînțeles.

Câteva ore mai târziu, când plecă spre casă, la pas, se trezi fredonând din senin o secvență pe care, râse imaginându-se, ar fi putut-o recompune mișcare cu mișcare, un Mozart, sigur că un Mozart, dar nu voia să se gândească la asta, îi era de-ajuns că înaintea ușor într-o seară de aprilie și tot restul i se părea de prisos.

